

Транснаціональне торгове право (*lex mercatoria*) відіграє важливу роль в процесі уніфікації та гармонізації таких сфер права міжнародної торгівлі, як: міжнародні договори купівлі-продажу товарів, міжнародні транспортні зобов'язання, міжнародні фінансові зобов'язання та міжнародний захист іноземних інвестицій. У зв'язку з чим, можемо говорити про поступове формування в рамках транснаціонального торгового права своєрідних «галузей», наприклад таких, як транснаціональне договірне право, транснаціональне транспортне право, одним із прообразів якого було середньовічне *lex maritima*, а також транснаціональне банківське право.

Подальша доля *lex mercatoria* не є заздалегідь визначеною, і значною мірою залежить від здатності міжнародного приватного права подолати свій нинішній кризовий стан, скориставшись, серед іншого, тим досвідом, який було накопичено в рамках *lex mercatoria*.

Гук Владислава Володимирівна,
здобувач вищої освіти Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Матюшенко Олена Іванівна,
завідувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат наук з державного управління

ПИТАННЯ ЩОДО УХИЛЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПОКАРАННЯ ЯК ПІДСТАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗШУКУ

Для розуміння специфіки організації розшуку осіб, які ухиляються від виконання кримінального покарання, необхідно здійснити аналіз кримінальних правопорушень, які передбачають відповідальність за ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 Кримінального кодексу України (далі – КК)) та ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390 КК).

Об'єктом обох зазначених протиправних діянь є інтереси правосуддя в частині забезпечення виконання покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (у випадку застосування ст. 389 КК) та в частині забезпечення виконання покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390 КК).

Об'єктивна сторона діяння, передбаченого ст. 389 КК, полягає в ухиленні від а) сплати штрафу; б) позбавлення права обіймати певну посаду чи займатися певною діяльністю (ч. 1 ст. 389); та ухиленні від відбування а) громадських робіт; б) виправних робіт (ч. 2 ст. 389).

Ухилення від сплати штрафу – це невиконання особою, яка засуджена до цього виду покарання, обов'язку сплатити штраф.

Ухилення від позбавлення права обіймати певну посаду чи займатися певною діяльністю – це невиконання особою, яка засуджена до цього виду покарання, обов'язку утриматись від обіймання певної посади чи заняття певною діяльністю протягом строку, визначеного вироком суду. Таке ухилення може мати місце шляхом подальшого заняття видом діяльності, яким заборонено займатись, перебування на посаді, обіймати яку заборонено судом, влаштування на таку посаду в іншому підприємстві, установі чи організації.

Виконання вироків суду про накладення штрафу або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю покладено законом на Державну виконавчу службу.

Ухилення від відбування громадських робіт – це невиконання особою, яка засуджена до цього виду покарання, обов'язку у вільний від роботи чи навчання час безоплатно виконувати суспільно корисні роботи, вид яких визначено органами місцевого самоврядування, протягом строку, вказаного у вирокі суду. Ухилення у цьому випадку може полягати у нез'явленні для виконання таких робіт, у безпосередній відмові виконувати визначену для засудженого роботу.

Ухилення від відбування виправних робіт – це невиконання особою, яка засуджена до цього виду покарання, обов'язку працювати за своїм місцем роботи протягом строку, визначеного вироком суду. Таке ухилення може мати місце шляхом звільнення з роботи, переїзду в іншу місцевість.

Об'єктивна сторона діяння, передбаченого ст. 390 КК, характеризується діями або бездіяльністю і проявляється у таких формах: а) самовільне залишення місця обмеження волі; б) злісне ухилення від робіт особою, засудженою до обмеження волі; в) систематичне порушення громадського порядку або встановлених правил проживання особою, засудженою до обмеження волі (ч. 1 ст. 390); г) неповернення до місця відбування покарання особи, засудженої до обмеження волі, якій було дозволено короточасний виїзд, після закінчення строку виїзду (ч. 2 ст. 390); д) неповернення до місця відбування покарання особи, засудженої до позбавлення волі, якій було дозволено короточасний виїзд, після закінчення строку виїзду (ч. 3 ст. 390).

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони даного кримінального правопорушення є місце: а) місце обмеження волі (ч. 1 ст. 389) – територія кримінально-виконавчої установи відкритого типу, яка визначається на місцевості відповідно до кримінально-виконавчого законодавства України, і кордони якої оголошуються засудженим під розписку, б) місце позбавлення волі – відповідна кримінально-виконавча установа закритого типу.

Злісним є таке ухилення від робіт, яке пов'язане з прямою відмовою засудженого від виконання покладеного на нього обов'язку працювати або з тривалим фактичним уникненням його від роботи шляхом симуляції хвороби, невиходу на роботу без поважних причин, якщо за подібні дії до нього вже застосовувались відповідні заходи стягнення.

Систематичне порушення громадського порядку – це вчинення особою, засудженою до обмеження волі, таких адміністративних правопорушень, як дрібне хуліганство, розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і поява у громадських місцях у стані сп'яніння, азартні ігри, порушення тиші в громадських місцях, за які винна особа три чи більше разів притягувалась до адміністративної відповідальності, а систематичне порушення встановлених правил проживання – вчинення порушень, передбачених кримінально-виконавчим законодавством правил проживання у місці обмеження волі, за які винна особа три чи більше разів притягувалась до дисциплінарної відповідальності.

Зазначені кримінальні правопорушення є закінченими: а) з моменту вчинення передбачених у ст. 389 діянь; б) з моменту самовільного залишення місця обмеження волі (ч. 1 ст. 390); в) з моменту вчинення другого за рахунком ухилення від роботи, за що особа була притягнута до дисциплінарної відповідальності (ч. 1 ст. 390); г) з моменту вчинення третього за рахунком порушення громадського порядку або встановлених правил проживання, якщо за них особа була притягнута до адміністративної чи дисциплінарної відповідальності (ч. 1 ст. 390); д) з наступного дня після того, якого засуджений мав повернутися до місця відбування покарання після дозволеного йому короточасного виїзду (ч. 2 ст. 390). Поважні причини, через які засуджений з'явився до місця відбування покарання із запізненням, можуть бути враховані судом як обставини, що пом'якшують покарання (ст. 66), а за наявності підстав – розцінені як обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Суб'єктом обох кримінальних правопорушень є спеціальний суб'єкт: особа, засуджена до відповідних видів покарань, не пов'язаних з позбавленням волі (ст. 389); особа, яка засуджена до обмеження волі (ч. 1, ч. 2 ст. 390); особа, яка засуджена до позбавлення волі (ч. 3 ст. 390) і відбуває даний вид покарання.

Суб'єктом кримінального правопорушення у випадку неповернення до місця відбування покарання особи, засудженої до обмеження волі, якій було дозволено короточасний виїзд, після закінчення строку виїзду (ч. 2 ст. 390) можуть бути тільки ті засуджені до обмеження волі, яким було дозволено короткострокову відпустку, і не є ними засуджені до обмеження волі, які самовільно залишили місце обмеження волі. Відповідно чинного законодавства, засудженим

до обмеження волі може бути дозволено короточасні виїзди за межі виправного центру з поважних причин: за необхідності звернутися в медичний заклад з приводу захворювання чи лікування за наявності відповідного медичного висновку; для складання іспитів у навчальному закладі; за викликом судових і слідчих органів; для попереднього вирішення питань трудового і побутового влаштування після звільнення; у разі виникнення інших життєво необхідних обставин, які потребують присутності засудженого.

Суб'єктом діяння при неповерненні до місця відбування покарання особи, засудженої до позбавлення волі, якій було дозволено короточасний виїзд, після закінчення строку виїзду (ч. 3 ст. 390), можуть бути тільки засуджені до позбавлення волі, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки, дільницях соціальної реабілітації виправних колоній середнього рівня безпеки та виховних колоніях, а також засуджені жінки, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях. Останній категорії осіб може бути дозволений короточасний виїзд за межі виправної колонії на території України для влаштування дітей у родичів, опікунів або в дитячих будинках.

Суб'єктом даних діянь не є особи, які згідно з КК не можуть бути засуджені до вказаних видів покарання, а також особи, звільнені від відбування цих видів покарання.

Суб'єктивна сторона обох кримінальних правопорушень характеризується прямим умислом.

Гурін Вячеслав Васильович,

докторант наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройний напад російської федерації на нашу державу докорінно змінив усі сфери життя в Україні. Це стосується і сфери протидії кримінальним правопорушенням, оскільки в умовах воєнного стану, інтенсивного ведення бойових дій із загарбниками та постійного ракетного бомбардування мирних міст України, значно зросла суспільна небезпечність багатьох кримінально протиправних діянь, зокрема і тих, що посягають на власність [1].